

**MEHMONXONA ISHI TERMINOLOGIYASINING INGLIZ VA
O'ZBEK TILLARIDAGI LEKSIK KATEGORIYALARI**

Mirzoyeva Laylo Rahmonovna

Termiz Davlat pedagogika instituti

Gumanitar yo'nalishlarda xorijiy tillar kafedrası

laylomirzoyeva38@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada mehmonxona sanoatidagi terminologiyaning leksik kategoriyalari ingliz va o'zbek tillarida tahlil qilinadi. Mehmonxona sohasi jahon iqtisodiyotining eng tez rivojlanayotgan tarmoqlaridan biri bo'lib, samarali muloqot va yuqori sifatli xizmatni ta'minlash uchun o'ziga xos maxsus lug'at tizimiga ega. Tadqiqotda mehmonxona sohasida qo'llaniladigan terminlar asosiy leksik kategoriyalarga ajratilib, ularning semantik va struktur xususiyatlari o'rganiladi. Ingliz va o'zbek tillaridagi terminlar o'rtasidagi o'xshashliklar hamda farqlar, ayniqsa so'z yasalishi, o'zlashma so'zlar va madaniy moslashuv jihatidan tahlil qilinadi. Maqola shuni ko'rsatadiki, globalizatsiya jarayonida ko'plab xalqaro terminlar o'zbek tiliga kirib kelgan bo'lsa-da, mahalliy til va madaniyat omillari ularning shakllanishi va qo'llanishida muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: mehmonxona sanoati, leksik kategoriyalar, terminologiya, ingliz tili, o'zbek tili, mehmondo'stlik, tilshunoslik, turizm.

Kirish

Til mehmonxona sanoatida markaziy o'rin tutadi, chunki bu sohada mehmonlar, xodimlar va hamkorlar bilan samarali muloqot qilish muhimdir. Mehmonxona sohasi o'z faoliyati, boshqaruvi va xizmat ko'rsatish jarayonlarini ifodalovchi maxsus terminologik tizimni shakllantirgan. Bu terminologiya turar joy, ovqatlanish, dam olish va tadbirlarni boshqarish kabi yo'nalishlarni qamrab oladi.

Ko'p tilli muhitda, xususan O'zbekistonda, ingliz tili xalqaro biznes va

turizmning asosiy tili sifatida katta ta'sirga ega. Shunga qaramay, o'zbek tili ham o'zining tarjima va moslashtirish imkoniyatlari orqali bu terminologiyani boyitib bormoqda. Ingliz va o'zbek tillaridagi leksik kategoriyalarni o'rganish orqali til taraqqiyoti va madaniy o'zaro ta'sir jarayonlarini chuqurroq tushunish mumkin.

1. Mehmonxona Terminologiyasidagi Leksik Kategoriyalar

Leksik kategoriyalar, ya'ni so'z turkumlari, mehmonxona sohasidagi terminlarni grammatik vazifasi va ma'nosi bo'yicha tizimlashtiradi. Mehmonxona terminologiyasida eng ko'p uchraydigan kategoriyalar **otlar**, **fe'llar**, **sifatlar** hamda **birikmalardir**.

1.1. Otlar

Ot so'z turkumi mehmonxona sohasidagi asosiy terminlarni tashkil etadi, chunki ular predmetlar, xizmatlar va lavozimlarni bildiradi.

- **Inglizcha:** *reception, suite, minibar, concierge, reservation, lobby.*
- **O'zbekcha:** *qabulxona, suit, minibar, konsyerj, rezervatsiya, foyye.*

Ko'plab o'zbek terminlari ingliz tilidan o'zlashgan (*suite, lobby, minibar*), ammo ba'zilar o'zbekcha tarjimalar orqali ifodalanadi (*qabulxona* — “reception”). Zamonaviy atamalar uchun o'zlashma so'zlardan foydalanish ko'proq kuzatiladi.

1.2. Fe'llar

Fe'l kategoriyasi mehmonxona faoliyatida bajariladigan harakatlarni ifodalaydi.

- **Inglizcha:** *book, check in, check out, reserve, serve, accommodate.*
- **O'zbekcha:** *buyurtma bermoq, ro'yxatdan o'tmoq, chiqmoq, joy band qilmoq, xizmat ko'rsatmoq.*

O'zbek tili agglutinatив tuzilishga ega bo'lgani sababli, ko'plab fe'llar ifodaviy birikmalar orqali tuziladi. Masalan, *check in* iborasi *ro'yxatdan o'tmoq* deb tarjima qilinadi.

1.3. Sifatlar

Sifatlar mehmonxona xizmatlari va sharoitlarining sifat darajasini ifodalaydi.

- **Inglizcha:** *luxury, standard, double, deluxe, available, occupied.*

- **O'zbekcha:** *hasamli, oddiy, juft, delyuks, bo'sh, band.*

Bu yerda *delyuks* kabi so'zlar ingliz tilidan o'zlashgan bo'lib, xalqaro marketing tilining o'zbek terminologiyasiga ta'sirini ko'rsatadi.

1.4. Birikma va so'z birikmalari

Ikkala tilda ham ko'plab terminlar bir nechta so'zdan tashkil topgan birikmalar shaklida ishlatiladi.

- **Inglizcha:** *front desk, room service, guest relations, conference hall, swimming pool.*

- **O'zbekcha:** *qabul bo'limi, xona xizmati, mehmonlar bilan aloqa, konferensiya zali, suzish havzasi.*

Inglizcha terminlar qisqa va ixcham bo'lsa, o'zbekcha variantlar ko'proq tushuntiruvchi shaklda ifodalanadi.

2. Qiyosiy va Madaniy Tahlil

Ingliz va o'zbek tillaridagi mehmonxona terminologiyasini solishtirish natijasida global til tendensiyalari bilan mahalliy madaniyat o'rtasidagi o'zaro ta'sirni kuzatish mumkin.

1. O'zlashma va xalqaro terminlar:

Ingliz tili xalqaro turizm tili sifatida o'zbek tiliga ko'plab atamalarni olib kirgan (*rezervatsiya, chek-in, lobbi* va boshqalar).

2. Madaniy o'ziga xoslik:

O'zbek mehmonxonalari tilida milliy ovqatlar (*palov, somsa*) va xizmat madaniyati bilan bog'liq terminlar uchraydi, ular ingliz tilida to'liq muqobilga ega emas.

3. Struktur farqlar:

Ingliz tili ixcham so'z birikmalarini afzal ko'rsa, o'zbek tili tavsifiy va izohlovchi shakllardan foydalanadi.

4. Ma'no o'zgarishlari:

Ba'zi o'zlashma so'zlar o'zbek tilida semantik kengayishga ega. Masalan, *suite* ingliz tilida ko'p xonali xona turini anglatrsa, o'zbek tilida umumiy "hashamatli xona" ma'nosida ishlatiladi.

3. Terminologiya va Muloqotdagi Amaliy Muammolar

Mehmonxona sohasida terminlardan to'g'ri foydalanish kasbiy muloqot va mijozlar bilan samarali aloqani ta'minlaydi. Inglizcha so'zlarning o'zbekcha ifodalar bilan aralash qo'llanishi yoki mehmonlarning mahalliy terminlarni tushunmasligi ayrim muloqot xatolariga olib kelishi mumkin.

Shu sababli, O'zbekiston mehmonxonalarida xodimlar uchun ikki tilli lug'atlar, o'quv materiallari va standart terminlar tizimini joriy etish dolzarbdir. Ingliz terminlari xalqaro mehmonlarga qulaylik yaratsa, o'zbekcha terminlar milliy madaniyat va mehmondo'stlik ruhini saqlaydi.

Xulosa

Ingliz va o'zbek tillaridagi mehmonxona terminologiyasi har ikki xalqning madaniy, ijtimoiy va lingvistik xususiyatlarini aks ettiradi. Ingliz tili global me'yor sifatida xalqaro aloqa uchun zarur terminlarni taqdim etsa, o'zbek tili ularni o'z tuzilishi va madaniy qadriyatlariga moslashtiradi.

Leksik kategoriyalar, o'zlashma so'zlar va madaniy moslashuvni chuqur o'rganish mehmonxona sohasida tarjima aniqligini, xodimlarning til malakasini va xizmat sifatini yaxshilashga yordam beradi. Kelajakda turizm va mehmondo'stlik sohasining yanada rivojlanishi uchun ikki tilli terminologiyani mukammallashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirzoyeva, L. (2021). TEACHING ENGLISH IN THE FIELDS OF TOURISM. Academic Research in Educational Sciences.
2. Jumaev, N. (2011). Terminology of the Uzbek Language and Its Development. Tashkent: Uzbekistan Writers Union
3. Karimova, S. (2015). The Lexicon of English in the Hotel Industry. Tashkent: Science and Education.
4. Mirzoyeva L. (2025). Mehmonxonaga oid terminlarning Ingliz va O'zbek tillarida qiyosiy tahlili. International scientific journal «MODERN SCIENCE AND RESEARCH».
5. Mirzoyeva L. (2023). Internet as a Means of Teaching a Foreign Language. European Science Methodical Journal
6. Nurbekov, A. (2017). The Role of the English Language in International Tourism and the Hotel Industry. Tashkent: Science.